

О.Л. Копиленко*, Г.О. Мурашин**

ПРАВОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ УНІФІКАЦІЇ У ПРАВОТВОРЧОСТІ

З надбанням державної незалежності і самостійним правосуб'єктивним входженням у світове співтовариство Україна почала жваво включатись у міжнародну правову систему, перш за все у континентальне правове поле європростору¹. На порядок денний постали складні, масштабні завдання — використовуючи напрацьовані сучасною цивілізацією найдієвіші засоби і форми забезпечення правової гармонії у міжнародному житті, досягти об'єктивно необхідного зближення законодавства України із законодавством країн, з якими вона співробітничає. Адже у сучасних умовах, коли на Європейському та інших континентах відбулися і активно відбуваються процеси об'єднання багатьох країн у різного роду міждержавні спільноти, закономірно мусять посилюватися їх взаємодія і співпраця у багатьох сферах життєдіяльності, в тому числі у галузі правовідносин. За зазначених обставин зростає нагальна потреба в гармонізації законодавства цих країн не тільки у міждержавних відносинах, а й у кожній з них. Це зумовлюється потребою створення узгодженого правового простору, який сприяв би всебічному розвитку економічних, торговельних, культурних, інших зв'язків між країнами та плідно впливав на розвиток прогресивних процесів також у їх внутрішньодержавному житті².

Серед ефективних засобів нормативно-правової уніфікації у правотворчій діяльності є так зване правове моделювання, яке переконливо довело свою доцільність й продуктивність і, втілюючи

© Копиленко О.Л., Мурашин Г.О., 2005

*директор Інституту законодавства Верховної Ради України, віце-президент Академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор;

**головний науковий співробітник Інституту законодавства Верховної Ради України, кандидат юридичних наук, доцент

¹ Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Закон України від 18 березня 2004 року // ВВРУ. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

² Козаков В.Н. О некоторых нормах современного международного порядка // Государство и право. – 2003. – № 4. – С. 88.

цілий ряд суттєвих переваг, насамперед здатність акумулювати позитивний законотворчий досвід різних країн, навіть тих, що знаходяться на неоднакових стадіях розвитку, дає змогу об'єднати їх зусилля для вирішення загальних насущних проблем, досягти певної спільної мети³. Це підтверджена багаторічним досвідом форма міжнародної взаємодії та взаємодопомоги у правотворчій, перш за все законотворчій, сфері, концентрації спільних зусиль держав і народів на шляху до досконалості і прогресу суспільства, забезпечення кращих правових реалій життя і діяльності людей.

Центральне місце у правовому моделюванні посідає модельний правовий акт⁴. Це документ рекомендаційного характеру, в якому містяться типові норми, що дають нормативний орієнтир для законодавців. Він, як правило, не є обов'язковим для законодавчих органів, а покликаний, головним чином, виконувати функцію певного нормативно-орієнтуючого стандарту. Такі акти розробляються і приймаються міждержавними об'єднаннями для держав-членів, міжнародними організаціями, конструюються вченими-правознавцями та фахівцями. Вони мають доктринальний характер⁵.

Правове моделювання має давню історію. Так, у 1858-1859 рр. у Пруссії та Австрії дискутувалося питання щодо загальнонімецького Торговельного кодексу. У США з 1892 р. діє Національна конференція уповноважених по уніфікації права штатів. Там модельні закони зайняли свою нішу в діючій правовій системі. Ще у 1952 р. був опублікований офіційний текст Взірцевого Торговельного кодексу. У 1962 р. прийнято Взірцевий Кримінальний кодекс, у 1984 р. схвалено модельний Закон про підприємницькі корпорації, який магістратури штатів можуть змінювати і скасовувати⁶.

Характерними щодо цього є акти міжнародних міжпарламентських інститутів. Зокрема, Міжпарламентський союз, що утворений як міжнародна неурядова організація ще у 1889 р., а сьогодні налічує 138 національних парламентських груп, у тому числі національну парламентську групу України, та п'ять асоційованих членів: Антський парламент, Європейський парламент, Латиноамериканський парламент, Центральноамериканський парламент, Парламентську Асамблею Ради Європи, як правило, приймає свої рішення у формі рекомендацій. Останні нерідко певним чином впливають на всю світову громадськість. Для Парламентської Асамблеї Ради Європи характерним є прийняття рішень у формі рекомендацій урядам (простою більшістю голосів), резолюцій, конвенцій, що є обов'язковими для тих держав, котрі їх ратифікували, а також висновки і вказівки підпорядкованим органам. Становить інтерес Європейський кодекс соціальних гарантій (Рим, 1990 р.), в якому сформульовані стандарти для національних законів. Рекомендаційний характер має Європейська хартія про статус суддів, ухвалена у 1998 р. на нараді представників судових органів європейських країн, у тому числі України, скликаний Радою Європи у рамках проекту "Феміда" у м. Страсбург. У 1997 р. Україною ратифікована Європейська хартія місцевого самоврядування, яка набула обов'язкової сили на території нашої країни⁷.

Значна частина подібних міжнародно-правових документів будується на принципах і нормах міжнародного права, одночасно вони легко сприймаються і внутрішнім правом, тому після визнання, схвалення і прийняття національним парламентом часто без особливих проблем одержують силу закону в межах того чи іншого державного утворення.

³ Сурко Е.В. Метод социально-правового моделирования в решении задач правотворчества // Государство и право. – 2003. – № 1. – С. 103-106.

⁴ Модельний законодавчий акт // Юридична енциклопедія. – Київ.: Вид-во Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2001. – Т. 3. – С. 747.

⁵ Тихомиров Ю.А. Курс сравнительного правоведения. – М.: НОРМА, 1997. – С. 88-97.

⁶ Там само. – С. 89.

⁷ Копиленко О., Мурашин Г. Правове моделювання як феномен законотворчості, його значення та практична доцільність у міжнародному і внутрішньому аспектах // Український часопис міжнародного права. – 2003. – № 1. – С. 6.

На XVIII сесії Міжнародної морської організації було прийнято Міжнародний кодекс з управління безпечною експлуатацією суден і попередженням забруднення. У ньому містяться, зокрема, функціональні вимоги до систем управління безпекою та до персоналу. В межах Генеральної угоди про тарифи і торгівлю (ГАТТ) діють Кодекс митної оцінки, Кодекс субсидій і компенсаційного мита та Кодекс стандартів.

У січні 1995 р. Організація економічного співробітництва і розвитку, діючи в рамках програми співробітництва з республіками колишнього СРСР, запросила всі країни СНД взяти участь у роботі груп експертів з іноземних інвестицій. У підсумку було підготовлено проекти модельного Закону про іноземні інвестиції, побудованого на трьох головних принципах — національного режиму, міжнародних стандартах, ринкової функції. Цей документ, окрім інформаційної користі, сприяв виробленню в державах СНД загального підходу і термінології, зближенню їх законодавства із законами інших країн, певній узгодженості цих законів між собою.

Робочою групою Комісії з питань реклами Міжнародної торговельної палати (Париж) було розроблено Міжнародний кодекс рекламної практики, що містить мінімум норм етики, що мають дотримуватися у рекламній діяльності. Цей документ призначається для кожної країни як основа для прийняття самодисциплінарних заходів проти такої практики, яка могла б підірвати громадську довіру до реклами. Рада з питань рекламної практики Міжнародної торговельної палати несе відповідальність за дію цього Кодексу там, де компетентний дисциплінарний орган ще не створено. Можна навести чимало прикладів, коли нормативні акти, розроблені й прийняті у процесі правового моделювання, плідно впливають на законотворчість у багатьох країнах.

Велику роль у правовому моделюванні відіграють вчені, насамперед правознавці. Таке моделювання відбувається у формі розробки наукових концепцій, зразкових, типових проектів актів, їх основних принципів, структур правових систем тощо. Тут можна послатись на такий приклад, як розробка у 1992 р. фахівцями Гарвардського університету Базового світового податкового кодексу у рамках міжнародної податкової програми. У цьому документі давалися відповідні нормативні визначення, поняття, принципи, спрямовані на формування загальних податкових норм для держав всього Європейського Союзу⁸.

Світовий досвід свідчить, що правове моделювання й, особливо розробка і прийняття модельних правових актів потрібні, перш за все в економічній сфері. Адже там, де є торгівля, оборот товарів, послуг, необхідно створювати ідентичне цивільне, митне, податкове законодавство країн-учасниць інтегративних економічних зв'язків.

Разом з тим слід усвідомити повною мірою, що правове моделювання — це не тільки елемент законотворчого процесу, а й серйозна теоретико-прикладна наука, яка формується на базі практики і вимог життя, спираючись на величезний обсяг знань, накопичених всім цивілізованим людством.

Однією з суттєвих умов забезпечення високої ефективності і реальної результативності правового моделювання є його всебічний і послідовний науковий супровід, використання сучасних законотворчих технологій, динамізація процесу розробки модельних актів. Життя свідчить, що створювати справді демократичні, об'єктивно виверені, науково обґрунтовані правові акти, особливо закони, можна лише за наявності професійних парламентських кадрів, висококваліфікованих вчених — юристів, економістів, соціологів, представників інших галузей наук, які мають глибокі теоретичні знання і практичні навички правотворчої роботи.

Дуже важливим є те, що підготовці й прийняттю модельного нормативно-правового акта передують процес детального дослідження закономірностей суспільних відносин, які виправдали себе у реальному житті та мають право на існування й, відповідно, закріплення у нормативних актах.

⁸ Там само. — С. 7.

Підготовка, розгляд і схвалення кожного правового акта, особливо закону, вимагають певних процедур щодо їх розробки й прийняття. Такі процедури вироблені й існують у законодавчих органах практично всіх країн світу.

Останнім часом більшість європейських та розвинутих держав інших континентів досягли етапу правових. У своєму юридичному житті вони зробили великий крок уперед. У сучасних умовах правове моделювання і, насамперед, законотворчий процес завдяки комп'ютеризації і використанню "Інтернет" одержали величезні технічні та інформаційні можливості, значно збагатилися їх методологія і методика. Суспільство вимагає від законотворців діяти швидко та якісно.

Правове моделювання є перспективною формою правотворчості й одержує міжнародне визнання. В останні роки правове моделювання широко застосовується й у Співдружності незалежних держав в рамках Міжпарламентської Асамблеї держав — учасниць СНД⁹.

Вагоме значення щодо цього має схвалений Міжпарламентською Асамблеєю у травні 1995 р. рекомендаційний акт "Про нормативні правові акти держав — учасниць СНД". Він спрямований на впорядкування системи діючих у країнах Співдружності нормативно-правових актів, створення необхідних стандартів підготовки й оформлення їх проектів, підвищення юридичної культури правотворчості, забезпечення законності у процесі прийняття правотворчих рішень і верховенства закону у загальній системі правових актів.

У цьому документі дається типове визначення понять і видів правових актів, які приймаються компетентними органами держав, викладено орієнтовний порядок планування роботи по розробці проектів законів та інших правових актів, регулюються правила підготовки документів та їх оформлення, розглядається техніка визнання нормативних правових актів або їх частин такими, що втратили чинність, а також порядок внесення в них змін і доповнень. У ньому містяться рекомендації стосовно питань опублікування нормативних правових актів, а також способів забезпечення законності у правотворчій діяльності і вирішення юридичних колізій. Цей рекомендаційний акт охоплює, по суті, все коло основних питань, пов'язаних зі створенням, упорядкуванням і дією нормативних правових актів і може стати в нагоді учасникам законотворчого процесу різних країн та їх об'єднань.

Законодавчі рекомендації мають різні форми. Це змістовно і структурно оформлені модельні акти — закон, статут, кодекс, правила (положення) і т.п., а також принципово відмінні від них законодавчі рекомендації у вигляді концептуальних зауважень і пропозицій до національних законодавчих актів. Текстуально і структурно оформлений модельний закон, як правило, є законом у традиційному розумінні, прийнятому в державах континентальної «правової сім'ї». Тут чіткий виклад змісту поєднується з логічною постатейною побудовою закону. Це означає, що модельний правовий акт може бути запропонований до розгляду у національних парламентах. Однак, на жаль, українські парламентарії далеко не завжди враховують у законотворчій діяльності тексти модельних актів, котрі часто не відіграють роль зразка, на який би орієнтувався законодавець. Нерідко не враховується навіть те, що пропозиції законодавчих рекомендацій у вигляді модельних законів спираються на багату практику інтеграції у європейських країнах.

У державах Євросоюзу метою таких законів (вони називаються зразковими, типовими, рекомендаційними тощо), як правило, є обов'язкове внесення змін до національного законодавства, які у переважній більшості повинні бути однакові для всіх держав і розглядаються парламентами в повному обсязі. Якщо вони і мають якісь відмінності, то мінімальні. Там чітко розставлені акценти в процедурі їх підготовки. Основна робота щодо цього лежить на інтеграційних органах,

⁹ Мурашин Г.А. Некоторые аспекты разработки и реализации модельных законов // Вестник межпарламентской ассамблеи. — 2000. — № 3. — С. 182-188.

які готують акти з таким ступенем узгодженості, щоб “перетворення” їх в акт національного законодавства відбувалося без внесення суттєвих змін до них.

Зазначимо, що у рамках СНД модельний закон може бути прийнятий законодавчим суб'єктом лише добровільно. В основному держави — учасниці Співдружності схвалюють консультативну допомогу парламентарям у законотворчій роботі. Хоча модельні закони і мають рекомендаційний характер, участь у їх розробці, безумовно, має сенс, перш за все внаслідок можливості використання цих законів при розробці актів національного законодавства.

Для України у зв'язку з прийняттям нею курсом на гармонізацію національного законодавства з європейським правом постає питання відповідності правового простору СНД правовому простору Європейського Союзу. У даному випадку можна говорити про взаємодоповнення процесів уніфікації законотворчої діяльності в рамках двох міжнародних організацій і доцільності більш активної участі України в розробці модельних законів МПА СНД і підготовці рекомендаційних правових актів, які здійснюються парламентами та іншими структурами Ради Європи.

Діяльність Парламентської Асамблеї Ради Європи та її структур — оптимальний варіант спільних підходів до правотворчості, особливо розробки модельних законів відповідними фахівцями, ефективного використання кадрового потенціалу всіх її країн-учасниць.

Раціональне начало участі України полягає в тому, що в неї важливе місце у модельній правотворчості Міжпарламентської Асамблеї СНД посідають акти міжнародного права. Так, прийнятий Асамблеєю модельний закон “Про узгоджені принципи регулювання громадянства” містить положення Загальної декларації прав людини ООН, міжнародних пактів — про економічні, соціальні і культурні права, про громадянські і політичні права, а також конвенцій ООН про права дитини, про статус натуралізованих осіб, які поновлюють своє постійне місце проживання у державах походження, та Гаазької конвенції про деякі питання, що належать до колізії законів про громадянство. Прийняті Асамблеєю модельні закони “Про авторське право і суміжні права”, “Про музейний фонд і музеї” та модельний Бібліотечний кодекс акумулювали положення укладених у рамках ЮНЕСКО “Угоди про ввезення матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру (Флорентійська угода)”, конвенції “Про заходи, спрямовані на заборону і попередження незаконного ввезення, вивезення і передачі прав власності на культурні цінності”, а також рекомендації Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). При розробці модельного закону “Про загальні принципи організації місцевого самоврядування” використані положення Європейської хартії про місцеве самоврядування. Практика забезпечення пріоритетності принципів і норм міжнародного права надійно закріпилася при розробці Асамблеєю законопроектних рекомендацій. Деякі проекти модельних правових актів готуються за допомогою або участю міжнародних організацій. Так, зокрема, той же модельний закон “Про ринок цінних паперів” готувався за безпосередньою участю Європейського банку реконструкції та розвитку. Заплановано разом з його експертами розробити модельні закони “Про захист прав інвесторів” та “Про банкрутство банків”. У розробці проекту модельного Цивільного кодексу крім вчених-цивілістів країн СНД брали участь фахівці з Франції, Голландії, Великобританії, США, Німеччини, Монголії та інших держав.

Окрім того, Міжпарламентською Асамблеєю організуються і проводяться наукові та науково-практичні конференції, в тому числі міжнародні, а також симпозіуми, засідання “круглих столів” з питань проектно-модельної нормотворчості. У її виданнях — міжнародному журналі “Вестник Межпарламентской Ассамблеи” та “Информационный бюллетень” — друкуються статті не тільки представників країн СНД, а й держав Балтії, і так званого “далекого” зарубіжжя.

У системі Міжпарламентської Асамблеї створено фонд правової, аналітичної і довідкової інформації. До нього, зокрема, входять правові акти міжнародних організацій (ООН, Ради

Європи, ОБСЄ та ін.).

Все це сприяє процесу гармонізації законодавства країн СНД, в тому числі України, із законодавством Євросоюзу та інших міждержавних об'єднань.

Враховуючи реальні обставини, обсяг і характер спільних завдань, важливість у міждержавних стосунках, що вимагає загальної або узгодженої урегульованості, модельні законодавчі акти з точки зору їх застосування поділяються на такі види: повнотекстові модельні акти, що встановлюють загальні або узгоджені принципи регулювання; модельні акти, спрямовані на врегулювання частини тої сфери, де в майбутньому будуть прийняті конкретні національно-державні законодавчі акти; модельні акти, де містяться взірцеві норми, що без змін можуть вводиться у закон, а також варіантні положення, що дають можливість вибору тих або інших правових рішень; модельні адресні законодавчі акти, в яких є вказівка на відповідні органи та інші суб'єкти права, або "невизначені", що дає законодавчому органу можливість їх прийняття з урахуванням особливостей тієї чи іншої країни.

Як свідчить накопичений міжнародний досвід, підготовка модельних законів, їх запровадження у національне законодавство є досить складною справою. Тут не можна поспішати й копіювати готові тексти. Необхідно ретельно з'ясовувати потреби у майбутньому законодавчому регулюванні, беручи до уваги існуючі реальні умови та зацікавленість у прийнятті відповідних законодавчих актів. Реагування законодавчого органу на модельний акт може бути досить різним – врахування, розгляд, ігнорування, використання, схвалення. Разом з тим практика застосування модельної законотворчості говорить на її безумовну користь.

Правове моделювання передбачає підготовку не тільки модельного правового акта у вигляді повного тексту закону, а й модельних законодавчих правил і положень. Розробка останніх менше розповсюджена, однак доцільність їх використання очевидна. Модельні правила і положення застосовуються для однакового врегулювання певних питань у національному законодавстві. Особливо корисні вони для випадків, коли національна законодавча регламентація здійснюється через прийняття не одного, а декількох актів¹⁰.

Накопичений міжнародний досвід правового моделювання, розробки й прийняття різноманітних типологій, форм і видів законопроектних рекомендацій, можна сказати, є унікальним і надзвичайно корисним у сучасних умовах гармонізації законодавства різних країн в процесі їх міжнародного співробітництва.

Слід підкреслити, що деякі модельні закони суттєво випереджають законодавство окремих держав. Цьому може сприяти розробка програм модельної законотворчості на певні періоди, що додає процесу правового моделювання необхідних передбаченості, планомірності та динамізму. В названих програмах слід визначати пріоритетні напрямки інтеграційного співробітництва у правовій сфері, зокрема в галузі економіки, вдосконалення платіжних і розрахункових відносин, розвитку інвестиційної діяльності, встановлення міцніших юридичних гарантій соціального захисту населення, охорони навколишнього середовища, культури, освіти, інформації та спорту, локалізації збройних конфліктів, протидії організованій злочинності та тероризму.

Останніми роками все активніше йде процес укладання договорів і угод між європейськими державами. Це одна із сфер, де модельні правила і положення можуть відігравати позитивну роль. Для таких договорів слід було б на європейському рівні розробляти поряд із загальними принципами окремі модельні статті, особливо, коли планується укладання кількох договорів чи угод з певного питання, зокрема статті, спрямовані на вирішення міждержавних спорів з приводу їх виконання або праворозуміння та тлумачення.

¹⁰ Юртаева Е.Д. Вопросы соотношения модельного и национального законотворчества // Вестник межпарламентской ассамблеи. – СПб, 2000. – № 3. – С. 189.

Багато корисних спроб розширення і вдосконалення взаємовигідних договірних міждержавних відносин буквально гальмуються через відсутність чи недосконалість правової бази. У договірній практиці ще багато суперечностей, колізій і неузгодженостей, не розроблено дієвих механізмів подолання цих негативних явищ. Слід звернути увагу на їх суто правове оформлення, виробити відповідні рекомендації щодо ефективності існуючої договірної практики, підвищення правової культури при міжнародно-договірній роботі, сформулювати необхідні стандарти, які могли б слугувати як модельні при укладанні та здійсненні міжнародно-правових договорів і угод. Доцільно було б провести парламентські слухання щодо стану виконання Україною міжнародних зобов'язань і шляхів вирішення проблем, що виникають при розробці, укладанні, ратифікації, виконанні та використанні міжнародних договорів і угод.

Україна, як і інші держави, є учасницею кількох міждержавних об'єднань, у яких виникають різні пріоритети. Але всі стандарти, наявні в офіційних міждержавних домовленостях, мають бути реалізовані. Разом з тим постають питання, що вважати більш важливим, а що менш, що має робитись першочергово, а що пізніше, що повністю, а що — частково. Проблема неоднакового значення міжнародних стандартів не є простою для різних держав. Орієнтація стосовно її вирішення може закладатись у модельні норми для країн — учасниць даного об'єднання. Однак, на її практичне застосування іноді суттєво впливає політична кон'юнктура всередині тієї чи іншої держави або зовнішній тиск чи непередбачені міжнародні обставини. Останнє викликає нестабільність у міждержавних відносинах, негативно впливає на імідж держави, яка не дотримується власних договірних зобов'язань.

За кризових умов перехідного періоду, в якому перебуває Україна, складного, багатофакторного процесу суспільного розвитку під впливом реальних соціально-історичних явищ, функціонування в суспільстві різних політичних партій і рухів ставлення до модельних законів далеко не однозначне — від позитивної оцінки до неприйняття. Останнє аргументується нібито нав'язуванням чужої волі ззовні. Іноді викликає заперечення сама назва “модельний закон”. А чому, скажімо, не “рекомендаційна модель проекту закону”? За наявності опозиції майже завжди присутні протилежна думка, незгода, гостра дискусія, аж до прямої конфронтації, тому при використанні модельних законів у законотворчому процесі вимагаються особлива зваженість, більша увага до врахування національних інтересів, які можуть краще реалізуватися в умовах гармонізації законодавства, створення спільного правового простору, ліпших умов для співробітництва, досягнення паритету, взаємовигідних результатів тощо.

Визнаючи позитивний міжнародний досвід, накопичений у правовому моделюванні, насамперед створенні модельних законів, безумовну корисність цієї спільної творчої діяльності парламентів різних країн, необхідно звернути увагу на ряд проблем, пов'язаних з недостатньою підготовкою модельних правових актів. Деякі з них не мають належного науково-концептуального і практичного обґрунтування, декларативні за характером, неактуальні, іноді дублюють вже чинні закони, раніше прийняті рекомендації, внаслідок чого вже з часу прийняття не мають перспектив швидкої і повноцінної реалізації, а то і зовсім стають не потрібними. Щоб уникнути помилок в оцінці модельного правового акта, не допустивши його необачного у законотворчій діяльності вищого законодавчого органу, слід ретельно вивчити такий документ, провести експертну оцінку його юридичної якості щодо можливості використання останнього для розробки й прийняття відповідного національного правового акта з урахуванням ситуації, яка склалася в країні. Ці вимоги мають застосовуватися до модельних актів Міжпарламентської Асамблеї СНД, а також модельних документів міжнародних організацій, таких як ООН, Рада Європи, їх структур тощо.

Перш за все, треба визначити у Верховній Раді України систему одержання і використання модельних правових документів, встановити відповідальність за належне проведення цієї роботи, мати дієві постійні контакти з органами й організаціями, які надсилають такі документи, налагодити

їх відповідний облік. Кожний модельний правовий документ має бути зареєстрованим у спеціальному реєстрі. Якщо необхідно, його слід перекласти на українську мову і довести до відома структурних підрозділів, які ведуть законотворчу роботу за визначеним для них профілем.

Почати варто з інвентаризації модельних документів минулих років, встановити, які з них мають інноваційний характер: можуть бути використані у роботі над законопроектами, що готуються зараз чи розроблятимуться у майбутньому. Порядок використання модельних правових актів необхідно закріпити у Регламенті Верховної Ради України.

Бажано було б провести семінар чи науково-практичну конференцію з проблем використання модельних правових актів у законотворчості Верховної Ради України, а також законопідготовчій та іншій правотворчій діяльності, включаючи Президента України, Кабінет Міністрів України, інші урядові структури та органи місцевого самоврядування.

Слід розробити методичку використання модельних актів у законотворчій роботі та проведення експертизи модельних законів, а може, створити і затвердити положення щодо застосування у законопроектній діяльності документів, які розробляються і приймаються органами міждержавних об'єднань, міжнародними організаціями тощо.

Актуальною і корисною була б подальша активізація участі структур Верховної Ради України й окремих народних депутатів України в спільній з парламентаріями та вченими інших держав підготовці модельних законів. Це мало б вагоме значення, покращило б якість розроблених документів, було б для народних депутатів України певною школою законотворчості. Ці депутати могли б належним чином представляти розроблені міжнародними структурами за їх участю модельні акти при розробці і прийнятті законів Верховною Радою України. Важливу роль у актуалізації і піднесенні рівня розв'язання правотворчих проблем відіграють різні міжнародні заходи: конференції, міжнародні "круглі столи", семінари, симпозіуми з правових питань, участь у яких дозволяє глибше знайомитись з міжнародним досвідом, використовувати інтелектуальний потенціал міжнародної спільноти.

